

szerűsítése, valamint a ma emberét közelebről érintő általános problémák minél szélesebb körben való feltárása és megismertetése céljából.

A sorozat eddig megjelent kötetei Móricz Zsigmond: Ludas Matyi régi-módi komédiája, Illés Béla: Tűz Moszkva alatt c. elbeszélése, melyben egy kigyulladt alagút alkalmából mutatja be a szovjet emberek mindent elsöprő élniakarását. Priestley oroszországi utazásáról ír s elfogulatlan tárgyilagos-sággal számol be élményeiről és csodálattal adózik a Szovjetunió egyedül-álló érdemeinek és teljesítményének. Palócz Gyula értékes útmutatásokat ad egészségünk megvédése céljából. „Amerika útja” címmel közli a sorozat F. D. Roosevelttel előzetes, bölcs in'elmeit. S. S. Cripps a korszerű demokráciáról ír, komoly értéket sejtetve a demokrácia végső kritériumainak ismeretében. Ilja Ehrenburgnak egyik amerikai útját írta le, melyben meglepő fejezetek számolnak be az igazi Amerika arculatáról.

Jó lenne — s ezt szívből kívánjuk — ha az Athenaeum tovább is folytatni tudná e nemescélű vállalkozását és ezzel nagymértékben hozzájárulna a fogalmak tisztázásán túl a haladás ügyéhez.

CSABAI LÓRÁNT

ANTON CSEHOV: HÁROM ESZTENDŐ. (Bp. Szföv. Ir. Int.)

A kötet terjedelménél fogva sem nevezhető kisregénynek többnek, tartalma azonban e művében is az orosz néplélek és társadalom pompás ismerőjeként mutatja be Csehovot

Laptyev, a „Fjódor Laptyev és fiai” moszkvai kereskedődinasztiája egyetlen-met végzett sarja vidéki tartózkodása közben megismerkedik Szergej Boriszics, a falusi orvos leányával: Juliával. Laptyev, ki egyetemi éveit alatt társaival együtt tagadta a szerelem létezését — férfikora delén beleszeret és egy alkalmas időpontban bevallja szerelmét Juliának, bár alig beszélt még vele erről a témáról, s megkéri a kezét. Juliát váratlanul éri Laptyev elhatározása és kiköszarazza kérését. Később azonban lelkiismeretfurdalást érez és hozzámegy az alacsonytermetű, egyáltalán nem szép Laptyevhez.

Moszkvába költözik, Laptyev atyjához, ki rettenetesen beképzelt és alkalmazottaival szemben a szociális, adakozó főnököt játssza. Itt dolgozik Fjódor Sztjepanics is, Laptyev öccse

ki később elveszti lelki egyensúlyát és beleőrül képzelt problémáiba. Megkezdődik az üres, szürke, Laptyevet és Juliát egyaránt emésztő, szerelemnélküli égyüttélés. Míg Laptyev barátaival beszélget otthon, Julia egyetemi ismerőseivel színházba és koncertekre jár. A nyarat a házaspár szokolniki nyaralójában tölti. Juliának gyermeke születik — Olika — és megtalálja lelke nyugalmát; később a kicsike meghal. A magány elől újra a városban keresnek menedéket ahol tovább folytatják tartalom nélküli életüket.

Csehov e könyvében nemcsak a rosszulsikerült házasság élethű portréját festi, de keresztmetszetét adja a nyárs-polgárok hazug életének is. A kisregény meseszövegében a századvégi Oroszország dolgozóinak antiszociális helyzete is kifejezésre jut. Az árnyék festése mellett arányos elosztásban fényt is juttat: itt-ott humorral színesíti novellája tarka történetét. A fordítás Honti Rezső munkája.

KOR VILMOS

GORBATOV: SARKVIDÉKI HÉT-KÖZNAPOK. (Bp. Szföv. Irod. Int.)

Ismeretlen világ körül ki előttünk a híres szovjet író novelláin keresztül. A sarkvidék érdekes és nagyon emberi lelke, mélységes arca mutatkozik meg Szergej Matjevicsben. S a környezet az örök hó és jég hazája, ahol vég-nélküliek az éjszakák és minden-nap újabb és újabb harcot kell vívni a természettel. Az emberek szívósabbak és egyben testvéribbek egymáshoz, s jobban osztoznak a másik nyomorúságában. Például Szergej Matjevics a doktor, rádión vezet le egy nehéz szülést egy magányos telepen lakó asszonynak. Mindenki izgul a két életért, bent a központban és kint az „uborkaföldnek” nevezett kis sarki szigeten.

Megható és nagyszerű Tyeveny bátyó alakja aki a tavaszi áradás előtt már útrakel, hogy meglátogasson minden elhagyott telepet, tarisznyájában elvigye örömeiket, bánatukat és visszafeléléjüket mindegyiknek meghozza azt, amire vágyik.

Természetesen vannak szélfurcsa alakjai is a Sarkvidéknek, Kárpukin, stb. De ezek egyéniségében is van valami emberi. A nagyot akaró Kosztja, aki végül is a sarkvidéki benszülöttek védelmezője lesz, Tanja, az esz-

kimó, kit a szovjetkultúra juttatott nyugodt, derűs élethez — mind Gorbátov életből mintázott figurái.

Hangulatos, (melégszerű kis könyv a „Sarkvidéki hétköznapok“. Közlebb hozza hozzánk a szovjet embereket. Tardy Kallós Lajos fordítása élvezetes.

T. M.

EFFENDI KAPIJEV: A KÖLTŐ. (Új magyar könyvkiadó.)

Szulejmán, a kaukázusi mohamedán költő a hőse Effendi Kapijev könyvének. Egyszerű pástzoreMBER volt, aki még a feleségét is hitelbe tudta megvenni; mostoha sorsa van mindaddig, míg rá nem döbben arra, hogy költő. Ettől fogva boldog és kiegyensúlyozott, egymásután születnek szebbnél-szebb versei, amivel meghódítja az orosz irodalmi világot. A népből jött és annak sajátosságait is fejezi ki. Életét ő maga meséli el; mély, kristálytisza bölcsesége, filozófiája, megállapításai a költészetéről, főleg pedig magáról a költőről, s annak egész strukturájáról egész kis tanulmány. Szulejmán egyszerű ember, éppen ezért közelebb áll az igazsághoz és érzései is mélyebbek. Sajátos külön világa van, intuíciókban gazdag és inspirálója a természet.

Érdekes regény — bár tanulmány-nak is nevezhetjük — az élete alkonyán járó Szulejmánról. Bujcsuk Vladimir fordította híven az eredetihez. T. M.

JEAN JACQUES GAUTHIER: EGY NAPIHIR TÖRTÉNETE. (Káldor.)

Mi húzódik meg egy újságcím mögött, milyen tragédiát takarnak a néhány soros hírek? — ezt a témát dolgozza fel Gauthier az „Egy napihír története“-ben.

Lucien Cappel francia munkáseMBER életének tragédiája; akarategyensége és a nő. E két dolog irányítja sorsát, ezek miatt gyilkolja meg harmadik feleségét, Fernandét.

Háromszor nősült. Mindhárom felesége más-más típus volt. A marlesi Leonie, a szép, nagyravágyó, hideg asszony, aki Lucien Párisba kényszeríti. És szenvedéseinek sorozata itt kezdődik el, az otthontalan, reménytelen külvárosi tanyákon. Leonietől elválik, közben megszokja az alkoholt, annak rabja lesz. Második asszonya a józan, rendez otthont teremtő Germanie, aki

mellett béke-szerű, boldog napokat tölt. Két gyermekük születik, Lucien dolgozik, szereti családját, megelégedett. De Germanie halála után összeomlik, nem ura saját magának és szinte öntudatlanul hagyja magát elveszni a párisi utcalány, Fernandé szerelmében, akit azután egyre kétségbeesettebb, egyre mániákusabb szerelemmel szeret. Megismeri a féltékenység mérgező ízét; az italban keres gyógyulást, végül eljut addig a pillanatig, amikor már nincs előtte semmi erkölcsi törvény és borotvájával végighasítja az asszonyt, élete legnagyobb szenvedélyét.

Jól felépített regény, léleketani alapon nyugszik. Elő alakjai vannak és szerkezeti egységet ad. A fordítás Orbók Attila sikerült munkája.

TOLDY MÁRIA

HEGEDÜS GÉZA: POLGÁR SZILÁRD. (Anonymus.)

Meglepő, hogy ma, amikor irodalmunk legjobbjai hatalmas erőfeszítéseket tesznek társadalmunk mozdulatainak ábrázolására — valljuk be: nem mindig fényes sikerrel — megjelenik egy mű, a nagypolgár újmódi epósa — tömény társadalmi szándékkal és konkrét ábrázolási igénnyel. Egy társadalmi osztály materiális és pszihikai épülete inog és repedezik — nagyszerű, dialektikus ábrázolásban — Hegedüs Géza művében. Két formai negatívumról kell azonban említést tennünk. Az egyik az ódonul poentírozott stílus. A hatástkereső poen minduntalan megállapítja a mondatok gesztusait; a maximák gyakran megmerevednek és tapsra várakoznak. A másik negatívum a műfaj (vallomás) és a hang ellentétessége. Az én-regény forma egységesebb és hitelesebb tette volna az „eposzt“.

Polgár Szilárd annak a kultúráltnak és túlszenzitív nagypolgárnak a típusa, aki már érzi a kapitalista világ átmenetiségét. Átrágtá magát osztályának különböző fetisein és eljutott a nihilhez. Megváltoztak a nézetei, de nem változott a magatartása: patétikusan ragaszkodik saját világnak intézményeihez, a társadalom csupa látványosság számára és sohase élmény. Nihilizmusában akadnak szilárd pontok: saját osztályának absztrakt megtagadása és az erre épült